



Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

§. 1. Figuræ, Symbola. Sol. Lux. Alia Symbola.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79369)

populi, occupationum, suam retinebit quietem, qualem in Monasteriis maximè solitarii; dummodò seculum habitet. Did. Niss. D. 2. Adv. §. 2.

Dabit te Dominus in manu mea, & percussiam te &c. 1. Reg. 17. 46. Theodoretus q. 40. hic: Propheta autem cum esset in acie, prædicit universi orbis terræ Dei cognitionem, q. d. nihil impedimento fuit Davidi militia, quò minus Propheta esset. Did. Niss. ante cit.

Lavabo per singulas noctes lectum meum &c. Pl. 6. 7. Davidem miror, stratum sibi deligere; ut ibi sletum suum libaret Domino. Cur non sylvas, & antra? quid lacrymis eam lecto? dissidium summum; & ideo in lectulo lacrymetur. Scit ibi gratiorem fore lectum suum, ubi exarescere potuit. Oliva l. 3. Strom. §. quæ est ista.

Jubilate Deo omnis terra. Pl. 65. 1. Omnis? Judæa jubilet, in qua natus Christus? Æthiopia verò cur non jubilet? quæ tam longè abuit a vera luce? quàm propior soli est. Jubilet omnis terra: non enim felicior est, quæ felicior videtur. Natus in Judæa Christus; sed in Judæa quoque crucifixus est. Quid illi profuere salvatoris cunæ, quas patibulo funestavit? O si audissem Jesum! iniqua nonnemo; peccator non forem. Judas audivit, & vendidit; Herodes vidit, & sprevit, Caiphas agnovit, & damnavit; Longinus adfuit morituro, & confixit. Non Jesum audivisse, sed Jesum dilexisse; optandum est. Licet verò Jesum diligere etiam Sodomis. Oliva t. 2. Strom. §. Jubilate.

Ex Novo, & Patribus.

Joannes cum audisset in vinculis opera Christi. Matth. 11. 2. Non est sanctitas loco adstricta. Did. Niss. D. 2. adv. §. 2.

Nihil interest, ubi sitis in sæculo, qui extra sæculum estis. Est corpus includitur, est caro detinetur; omnia spiritui patent. Tertull. lib. ad Martyres.

Sicut, licet quis margaritam lutò obruat, nihilominus nativam retinet pulchritudinem: sic, & virtus, quòcunq; eam proieceris, suam vim exerit; etiam in servitute, etiam in carcere, etiam in afflictione, etiam in prosperitate. S. Chrysost. hom. 63. in Gen.

Si Deum benevolam habeas, licet in fornacem incidas; ne desperes. Sicut, si succenscat, licet in paradiso sis, nè confidas. S. Chrysost. hom. 4. ad pop.

Miscellanea.

Omnia gloria ejus filia regis ab intus. Pl. 44. 14. Ecclesia siquidem, vel quæque fidelis anima, quæ & ipsa sanctorum Apostolorum est filia; non extrinsecus enitescit, sed ornata gaudet in occulti Judicis obrutibus apparere. B. Petrus Dam. l. 6. ep. 14.

Sperat justus in morte sua. Prov. 14. 32. Septuag. *sperat justus in sanctitate sua.*

Rem familiarem industriâ, & solertiâ, juxta leges mulieri forti à Salomone præscriptas, ita vixit, quasi pietatem colere nesciret: Deo rursus, divinisque rebus, ita sese totam adjunxit, tanquam à rerum domesticarum procuratore plurimum abesset. Neque ab alterutro horum quidquam impedita est, quò minus alterum impleat: quin potius utrumque alterius ope fulcivit, & confirmavit. S. Gregor. Naz. or. 28. de funere Patris.

Docta sanctitas sanctam rusticitatem præcellit. S. Rupertus l. 2. in Joan. 1.

Duo, sine pluribus, faciunt hominem sanctum; videlicet cognitio, & amor: hoc est, cognitio veritatis, & amor bonitatis. S. Edmundus Cant. spec. Eccl. c. 3.

TITULUS IX.

SANGUIS CHRISTI.

Percuties petram, & exibit ex ea aqua. Ex. 17. 6. Aqua, quæ de petra egressa est, typum sanguinis salvatoris præfert. B. Theod. q. 27. in Ex.

Oleum effusum nomen tuum. Cant. 1. 2. Sanguis Christi effusus pro me, est oleum infusum in me; ut mea lethalia vulnera sanet, & peccata remittat. de Ponte hic Exh. 28. §. 2.

Introduxit me in cellam vinariam. Cant. 2. 4. Alii per cellam vinariâ accipiunt altare, in hoc enim sacerdotes consecrant, hauriunt, & distribuunt, vinum

Eucharisticum, putâ sanguinem Christi. Itâ Nyssenus hom. 4. Rupert. & Paschasius apud Cornelium hic. Singulæ guttæ sanguinis sui folia sunt rosæ sanguineæ Passionis ipsius. S. Bern. de Pass. Dom. c. 4. 1.

Fuit Jesus totus floridus: quia circumdatus rosâ, id est, guttis sanguinis. S. Thom. Aqu. in festo Resurr. conc. 2.

Sanguis defluens de venis misericordiæ, venena extinguit malitiæ, & nequitia. Petrus Cell. de pane mercenar. c. 23.

TITULUS X.

SAPIENTIA.

§. I.
Figuræ, & Symbola.
Sol.

Solem in potestate dies. Pl. 135. 8. Præcipuum fidelium cordium lumen est, veniens ab ipso justitiæ sole sapientiæ; secundum autem lumen est scientiæ; quæ inter sæculi hujus obscura, dat quodammodo lunare solatium. S. Prosper Aqu. hic.

Est enim hæc speciosior sole; & super omnem dispositionem stellarum; luci comparata in ventur prior. Sap. 7. 29. Hugo Card. prior id est dignior. hic.

Et vidi alterum angelum, & facies ejus sicut sol. Apoc. 10. 1. Quinque angelos viderat Joannes, nulliusque, faciem solis æmulam prædicavit, nisi hu-

jus. Cur? habebat in manu sua libellum apertum. v. 2. Librum in manu habet, cumq; apertum: studii, & sapientiæ, testimonium præfert. Alvarez in Gen. 37. 3.

Ut sol oculorum, sic sapientiæ lumen est cordis humani. Lactantius lib. 2. instit.

Lux.

Fiat lux. Gen. 1. 3. Lux est scientiæ, & sapientiæ. S. August. l. 1. de Gen. ad lit. c. 17. primò creata est lux, id est, prior omnium creata est sapientiæ. Cornel. hic.

Vidi, quòd tantum præcederet sapientiæ stultitiæ, quantum disset lux à tenebris. Eccl. 2. 13. Nota: apposite sapientiæ, id est, prudentiæ, sanctitatem, confertur luci; stultitiæ verò, & imprudentiæ, & vitium, tenebris; ob multas analogias. 1. Quòd sicut lux est vera qualitas, habens

habens solidam assentiam & existentiam; tenebrae verò nil nisi lucis sunt privatio: sic & sapientia, id est, virtus, solidam habet subsistentiam; tenebrae verò, id est, vitia, virtutis sunt privatio. 2. Sicut lux fugat tenebras, & tenebrae lucem: Sic sapientiam pellit insipientia, ac virtus vitium. 3. Summa est antipathia lucis, & tenebrarum, quâ fit, ut nullam habeant societatem loci, temporis aut subjecti, juxta illud Gen. 1. 4. *divisit lucem à tenebris* & 2. Cor. 6. 14. *qua societas luci ad tenebras.* 4. Lux est qualitas nobilissima, celestis, & divina: talis est sapientia, & virtus; tenebrae verò sunt caligo horrida, infernalis, diabolica: tale vitium, & insipientia. 5. Lux dirigit omnes hominis gressus, & actiones; tenebrae verò utrumque impediunt. Sic sapientia dirigit omnes hominis operationes; quas insipientia perturbat, & evertit. Notat etiam Pineda: per lucem accipi posse solem, & diem: quia sol efficit lucem, & lux diem: per tenebras verò, noctem, & caliginem; quia eam causant. Sapientia ergo, & virtus, similis est soli, & diei; insipientia verò, & vitium, simile est nocti. Cornelius hic.

Proposui pro luce habere illam. Sap. 7.

10. Significat Salomon, se vice lucis non aliò lumine usurum, quam ipsâ sapientiâ. Sapientia enim est lux lucidissima; quæ mentem illuminat ad omnia cognoscenda, & ritè peragenda. *Latus sum in omnibus, quoniam antecedebat me ista sapientia,* ibid. 12. quasi dux deducens me ad omnia bona recensita, Cornelius hic.

Alia Symbola.

Lignumque scientiam boni, & mali. Gen. 2. 9. Allegoricè arbor vitæ est sapientia. Prov. 3. 18. *Lignum vitæ est his, qui apprehenderit eam* &c.

Issachar asinus fortis. Gen. 49. 14. Hebraei, teste Aldrovandò in asino, sapientis Symbolum dant asinum: eò quòd instar asini multa sapienter, id est, patienter, & fortiter, perferre debeat. *Vir sapiens fortis est.* Prov. 24. 5. q. d. sapientia facit fortes, & validos, ad quævis ardua, vel conficienda, vel sustinenda; licet corpore infirmi sint. Sept. *melior est sapiens fortis.* Cornelius in Prov. 24.

Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni, id est, prudentiam, *multam nimis; quasi arenam, quæ est in littore maris.* 3. Reg. 4. 29. Philo l. de somn: progenies sapientiæ cum arena confertur: quia marinas undas littoralis arena objecta repercutit.

Læva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Cant. 2. 6. A sapientia doceamur, à gratia juvemur: hæc sunt duæ manus tuæ, hæc duæ brachia tua, JESU! Petrus Cell. de pane lug. c. 13.

Cibavit illum Dominus pane vitæ, & intellectus, & aquâ sapientia salutaris potavit illum. Eccl. 15. 3. A cibo incipiendum est, non à potu: nisi enim homo exerceatur in dono intellectus, non proficit in potu sapientiæ. Sanct. Bonaventura l. 3. de dono intellectus.

Polyanth. Sacra, Tom. II.

Quasi cedrus exaltata sum in Libano. Eccl. 24. 17. Sanct. Hieron. in c. 14. Ol. arbores Libani, quantum in auras consurgunt vertice, tantum radicem in ima demergunt; ut nullâ tempestate quatiantur, sed stabili mole consistant. Cedro convenit immortalitas, inquit Palacius, cupresso rectitudo, palmæ victoria, platano jucunditas umbræ, olivæ pretium olei, rosæ odoris gratia. Hæc igitur universa adscribit sibi sapientia: scilicet cum sit rerum omnium celsissima, sibi convenit melior immortalitas, quàm cedro; melior rectitudo, quàm cupresso; melior vincendi potestas, quàm palmæ; melior umbra, id est, protectio, favor, & auxilium, quàm platano; odor jucundior, quàm rosæ, majus misericordiæ suæ pretium, quàm olivæ. Sapientia comparat se cedro: quia cædus inter arbores eminet primò *altitudine.* Amat montes: sic altissima est sapientia; quia ad cælos, & Deum, pertingit: docet enim celestem, & divinam, doctrinam; quæ homines faciat angelos, & deos quosdam terrestres; imò eos ad cælum evehat, ibique faciat reges, & hæredes regni Dei. Secundò *rectitudine.* Rectissima est sapientia: quia nihil dat favori, gratiæ, timori, respectui humano, sed rectissimè ad æternam veritatem, legem, voluntatem DEI, quæ omnis rectitudinis est forma, se adaptat, & conformat. Tertiò *soliditate:* cedrus enim solidissima est, & quasi ossea; sic & sapientia solida est: quia docet sequi rationes stabiles, & æternas; non temporales, & caducas. Insuper cedrus foliis non abjicit, sed perpetuâ comâ viret; medulla rubet, & odorata est. Ità viret jugiter, & suavissimè fragrat sapientia, còrque sapientis, & sancti: quia sanguine Christi respersum rubet, & ardet. Quarto *incorruptione:* cedrus enim cariem, tineam, & vetustatem, non sentit; imò res aliæ, perunctæ oleò cedrinò cariem, aut tineam, non sentiunt, ait Plinius. Quintò *duratione:* cedrus enim diutissimè durat; unde *æterna* indigitatur. Hinc cedrò digna vocantur, quæ æternitatem merentur. Sextò *fructu.* Fructum ferunt cedri, ait Plinius l. 13. c. 5. myrti magnitudine, dulci sapore. Sic fructus sapientiæ, & disciplinæ, licet initiò amarus, & asper, videatur; mox tamen dulcescit, ac tandem dulcissimus evadit. Septimò *odore:* quòd fugat, & occidit, serpentes: eaque de causâ in domibus accendi solebat. Hinc quoque libros perungebant oleò cedrinò; quia tineis illæsi integri durabant per multa sæcula. Tales fuisse libros Pythagoricis, qui defossi in terra post 535. annos integri reperti sunt; eò quòd cedratu essent, tradit Plinius l. 13. c. 13. Odorata pariter est sapientia: odor ejus est fama, & celebritas. Christi bonus odor sumus. 2. Cor. 2. 15. Octavò *medicinâ & vi medicandâ:* cedrus enim resinam habet laudatissimam, quæ variis morbis medetur, teste Pliniò. lib. 24. 5. Tropologicè, & mysticè: sapientia omnes has suas dotes sapientibus sui studiosis, præsertim Doctoribus communicat; facit illos altos, rectos, solidos, incorruptos, æternos, dulces, odoratos, medicos. Cornelius hic

Hhh h 2

Vinum,

Vinum, & musica, latificant cor: & super utraque dilectio sapientie. Eccl. 40. 20. Appositè confertur, & præfertur, dilectio sapientie, vino, & musicæ: quia ipsa est spirituale vinum, mentem in ebrians; & spiritualis musica, animum oblectans. Nota: dilectio sapientie propriè est dilectio virtutis: inter virtutes autem primas tenet charitas, juxta illud Eccl. 1. 14. *dilectio Dei bonarabilis sapientia.* Cornelius hic.

Velut salis locò sapientia mihi cætera condit. S. Bernardus f. 18.

§. II.

Sapientia in quo consistat, ejus definitio.

Qui congregat in messe, filius sapiens est. Prov. 10. 5. Dicitur sapiens, cui sapiunt res, prout sunt. Hugo Card hic. Est sapiens, cui quæque res sapiunt, prout sunt. Cui verò ipsa jam in se, prout est, sapientia sapit; is non modò sapiens, sed etiam beatus est. S. Bernardus f. 1. de verb. Apost. *non est regnum Dei esca & potus.* Rom. 14. 17. Fortè sapientia à sapore denominatur: quòd virtuti accedens, quoddam velut condimentum, sapidam reddat; quæ per se insulsa quodammodo, & aspera, sentiebatur. S. Bernardus f. 85. in Cant. Tunc est vera sapientia, quando operatio intellectus perficitur, & consummatur per quietationem, & delectationem affectus: unde sapientia dicitur, quasi sapida scientia. S. Thom. Aqu. in 2. Cor. 13. Lect. 3.

Requiescet super eum spiritus sapientie, & intellectus. II. 11. 2. spiritus sapientie, est donum, sive virtus Christiana; quæ contemplatur divina, & æterna; & secundum ea de rebus omnibus judicamus. Cornelius hic.

Primus sapientie gradus est, falsà intelligere; secundus; vera cognoscere. Lactantius, l. 1. de falsà relig. Quid est enim initium sapientie? nisi sæculo renuntiare: quia sapere sæcularia, stultitia est. S. Ambros. Octon. 5. in Pl. 118. Statue servo tuo. Nihil aliud prudentia, ac sapientie, munus accipitur; nisi inquisitio, & comprehensio, veritatis. S. Prosper Aqu. l. 3. de virt. & vit. c. 29.

Invenisti planè sapientiam, si prioris vite peccata desleas; si hujus sæculi desiderabilia parvi pendas; si æternam beatitudinem tutò desiderò concupiscas. Invenisti sapientiam, si tibi horum singula sapiunt, prout sunt; ut hæc quidem amara, & omnino fugienda; ista quoque velut caduca, & transitoria, contemnenda: illa verò ut perfecta bona, totis appetenda desideris. S. Bernardus f. 15. de div.

Scientia omnium bonarum, & licitarum artium, est scientia; sapientia verò unius tantum rei, id est, Dei. S. Rupertus de oper. Spirit. S. l. 7. c. 1.

Prima sapientia est vita proba, & honesta. S. Greg. Naz. orat. 26. in plag. grand.

Artes artium est, servire Deo: suprema sapientia, scire bene vivere. Si hanc nosti etiam si cætera nescias, sapientissimus es: qui hanc nescit,

quidquid sciat, ignorantissimus est. S. Thom. Vill. f. 2. Dom. 2. Quadr.

Sapientia dicitur, sapida scientia: scilicet, quando quis in scientia, quam habet de Deo, invenit saporem devotionis: talis dicitur habere sapientiam. S. Vinc. Ferr. f. fer. 2. Pent.

Potes querere, quæ est divina sapientia? multi enim sunt simplices, qui nesciunt, nisi unum Pater noster, & hoc vix rectum. Alii sunt magis literaturæ, & profundæ scientiæ. Nunquid est divina sapientia? nequaquam. Divina enim sapientia non est præcisè in literaturæ, sed in corde, & bonâ vitâ: quicunque cogitat sedulè viam ad mortem, qualitatè ipsius mortis & Judicium post mortem; hic sapiens est. Revel. S. Brigittæ l. 2. c. 25. verba Chr.

§. III.

Sapientie præstantia.

Timor Domini principium sapientie. Prov. 1. 7. Pro principium Hebræum est *rescit*; quod tam principium quàm caput, & principatum, significat. Unde veritas principatus sapientie est timor Domini. *Ut addatur gratia capiti tuo.* v. 9. Sept. *ut addatur corona gratiarum.* Quòd corona, & torques, olim fuerit præmium sapientie, liquet ex Dan. 5. 16. ubi ei Balthasar promittit: *purpurâ vestieris, & torquem auream circa collum tuum habebis.* Sic & Pythagoram, ob insignem sapientiam, aureâ coronâ redimiri solitum, eamque publicò suffragiò illi decretam, narrat Ælianus l. 12. var. hist. c. 32. Cornelius hic.

Civitas parva, & pauci in ea viri; venit contra eam Rex magnus. Eccl. 9. 14. *inventusque est in ea vir pauper, & sapiens, & liberavit urbem per sapientiam suam.* v. 15. Testis Archimedes, quem tantopere verebantur syraculas oppugnantes Romani; ut si vel funiculum, exiguumve lignum, ex muro conspicerent, machinam aliquam in ipsos moveri suspicarentur; & archimedes vociferantes, terga verterent, fugerentque; & cogerentur conflictu, & oppugnatione, prætermissa, in obsidione longa ipem ponere. Ità Plutarchus in vita Marcelli. Sic Judich liberavit Bethuliam occisò Holoferne c. 13. 10. Jahel Sisara Judic. 4. 18. 21. æque ac Debora ib. v. 14. Unde Gregor. Thavmat: sic vertit: parvam civitatem, à paucis habitatam; magnam, & frequentatam, existimem; si vel pauperem unam sapientem civem habeat. Cornelius hic.

Melior est sapientia, quàm arma bellica. Ecclæ 9. 18. Gregor. Thavmat: sapientia ferrò ipsò fortior est. Olympiod. melius est consilium cujuscunque prudentis, quàm omne consilium, quod ab armis sperari potest.

Prior omnium creata est sapientia. Eccl. 1. 4. d. sapientia præfecta est omnibus. Donata est hac dignitate, ut esset prior, & princeps omnium; ut ipsa scilicet esset idea, & exemplar, & architecta, omnium rerum creandarum. Verbum enim *creo* subinde idem est, quod præficio; ut eum dicimus: Rex creat principes, Duces, Magistratus. Sic illud Prov. 8. 22. *Domini-*
nus